

HIỂU VÀ HÀNH CHO ĐÚNG PHƯƠNG CHÂM CƠ BẢN CỦA ĐẠO CAO ĐÀI TRONG CUỘC SỐNG

Dẫn

Cách nay khoảng vài tháng, một đứa cháu bên vợ tôi qua đời vì bệnh ung thư. Gia đình vốn là đạo dòng¹, nhưng thằng bé phải mưu sinh² xa gia đình nên chưa nhập môn³ và cũng chưa ăn chay theo đúng qui định của đạo Cao Đài⁴. Khi biết mình sắp mất, cháu dặn gia đình nhớ làm đám tang cho cháu theo nghi lễ Cao Đài. Sau khi mất, vợ của cháu (không phải là tín đồ Cao Đài) hỏi vợ chồng tôi phải làm sao. Vợ tôi, một Chánh Trị Sự⁵, nói là cháu chỉ cần cho Bàn Trị Sự⁶ hay, người ta sẽ lo từ A tới Z, không hao tốn gì đâu. Vợ tôi nói như vậy vì đó là thủ tục thường sự ở hương đạo⁷ của tôi và chúng tôi yên lòng quên đi mọi sự.

Nhà cháu ở Cao Lãnh, cách nhà tôi khoảng 200 km, nên mấy tháng sau mới có dịp gặp lại vợ cháu trong một đám giỗ. Tôi có hỏi thăm tình hình đám tang thế nào. Tôi rất ngạc nhiên vì vợ cháu

¹ Đã theo đạo Cao Đài nhiều thế hệ.

² Làm việc để sinh sống.

³ Một nghi lễ chính thức công nhận một người là tín đồ Cao Đài.

⁴ Đó là tín đồ phải ăn chay 10 ngày trong tháng.

⁵ Chức vụ đứng đầu một nhóm tín đồ Cao Đài trong một làng hoặc một xã.

⁶ Ban quản lý của đạo Cao Đài trong một làng hoặc một xã. Thường là một Chánh Trị Sự, một Phó Trị Sự và một Thông Sự.

⁷ Nhóm tín đồ Cao Đài trong một làng, một xã hoặc một phường. Ở quận thì gọi là họ đạo, ở tỉnh thì gọi là châu đạo.

tỏ ra ngại ngại và sau cùng trả lời “*Đạo Cao Đài khó khăn, rắc rối quá. Phải chi cháu biết trước, cháu làm đám bên Phật Giáo cho rồi.*” Câu trả lời như một gáo nước lạnh xối vào mặt tôi. Tôi ráng trấn tĩnh và bảo cháu cứ kể hết chuyện cho tôi nghe, đừng ngại. Và câu chuyện như sau: khi được cho hay, có một vị Chánh Trị Sự, một vị Thông Sự cùng vài đạo hữu đến nhà. Để mở đầu, hai vị chức việc này quay ra cãi nhau toé lửa về thủ tục gì đó không rõ. Sau đó, trước sự ngỡ ngàng của gia đình, vị Chánh Trị Sự vì đui lý⁸ nên nổi giận tuyên bố sẽ không thực hiện các nghi lễ Cao Đài cho đám tang này và bỏ ra về. Gia đình vội vã năn nỉ những vị còn lại. May là họ chịu giúp nhưng đòi hỏi phải mua sắm rất nhiều thứ linh kính để cho đúng lễ. Trong lúc làm đám tang cũng có nhiều cãi vã nho nhỏ xảy ra nhưng may là họ đều dàn xếp được. Nói tóm lại, câu trả lời của cháu tôi bây giờ nghe đã dễ hiểu hơn rồi đó. Tôi đành trơ mặt ra làm thính⁹ vì biết mình không thể làm gì để thanh minh¹⁰ được sự tình này. Lòng chột nghe buồn dàu dàu cho danh thể¹¹ của đạo.

Nhưng sự việc trôi qua chưa lâu thì đến phiên gia đình tôi gặp nạn tai nạn kiếp¹²! Má tôi năm nay 88 tuổi và cụ bà đang đi vào những ngày cuối cùng của cuộc đời. Chúng tôi báo cho vị Chánh Trị Sự sở tại¹³ hay để chuẩn bị trước cho đám tang. Vị Chánh Trị Sự này, vốn là em họ của chúng tôi, liền tổ chức cầu nguyện trong ba đêm cho cụ bà. Vì ở địa phương có ít tín đồ Cao Đài nên chúng tôi báo cho một Thánh Thất gần đó xin giúp đỡ. Họ cử đến một vị Chánh Trị Sự và 20 tín đồ nên chúng tôi cũng cảm thấy ấm lòng.

Nhưng niềm vui chẳng tày gang¹⁴ vì vị Chánh Trị Sự mới đến này ngay lập tức tuyên bố “*Bàn thờ nhà này không đặt chính giữa nhà.*

⁸ Không có lý lẽ thuyết phục được người đang tranh cãi với mình.

⁹ Tỏ ra bình thản, nhưng trong lòng hết sức bối rối.

¹⁰ Nói lại cho đúng, thường là để bênh vực ai đó.

¹¹ Uy tín.

¹² Điều xui xẻo không ai muốn.

¹³ Thuộc khu vực mình sống.

¹⁴ Chẳng vui được lâu.

Mà không chính có nghĩa là tà. Bàn thờ tà đạo¹⁵ thì không ai chứng đâu. Ngày mai phải dời bàn thờ lại giữa nhà rồi chúng tôi sẽ làm lễ An Vị¹⁶ cho. Nếu không thì khi Ông Cai Quản¹⁷ xuống, thấy vậy sẽ không chịu làm Phép Cắt Dây Oan Nghiệt¹⁸. Chúng tôi sẽ không chịu trách nhiệm.” Cả nhà đang lo lắng vì bà cụ nên nghe sao hay vậy. Chúng tôi riu riu¹⁹ chuẩn bị để dời bàn thờ. Nói nhỏ với đọc giả, bàn thờ nhà tôi chỉ cần dời sang bên phải chừng 3 cm là đúng giữa nhà! Mà 10 năm trước đám tang ba tôi cũng tổ chức tại đây, cũng với các đồng đạo từ Thánh Thất này, thì đâu có nghe ai nói “chánh” “tà” gì đâu! Bây giờ thì... Ôi, chỉ có 3 cm thôi mà gia đình tôi bị biến thành... “tà giáo” hồi nào cũng không hay!

Nghe nói vậy, vị Chánh Trị Sự em họ tôi liền nhanh chóng điện thoại cho vị Cai Quản. Vị Giáo Hữu²⁰ này tuyên bố “*Đúng ra là phải vậy. Nhưng thôi chuyện lỡ rồi để sau này xong đám tang rồi sửa lại.*”

Câu chuyện hài hước này khi kể lại cho các bạn ngoại đạo của tôi nghe thì họ xúm nhau cười, nói rằng “Sao đạo Cao Đài nói là *thương yêu, giúp đỡ, cứu vớt loài người mà chức sắc cũng hành*²¹ *tín đồ giống như khi đi làm hộ khẩu*²² *quá vậy?*” Một lần nữa tôi đành trơ mặt chịu đựng. Biết nói sao bây giờ!!!

Có lẽ nhiều đọc giả sẽ kết luận đó là hậu quả của những nghi lễ rất phức tạp của Cao Đài hoặc vì những vị chức việc đó chưa đủ kiến

¹⁵ Tôn giáo có triết lý không đúng, thường dạy người ta làm điều sai trái.

¹⁶ Nghi lễ thực hiện khi lập bàn thờ trong gia đình của đạo Cao Đài.

¹⁷ Chức vụ cao nhất ở một Thánh Thất Cao Đài

¹⁸ Một nghi lễ ở đám tang. Theo đạo Cao Đài con người gồm có ba phần: thể xác, chơn thần và linh hồn. Chơn thần và linh hồn bị ràng buộc vào thể xác bằng 7 sợi dây vô hình. Khi con người chết đi thì thể xác bị phân rã còn chơn thần và linh hồn thì trở về cõi thiêng liêng hằng sống. Nhưng bảy sợi dây vô hình này làm cho chơn thần và linh hồn rất khó tách ra. Chức sắc Cao Đài sẽ thực hiện một nghi lễ để cắt đứt mấy sợi dây này.

¹⁹ Nghe theo mà không dám có sự phản đối nào.

²⁰ Một phẩm vị chức sắc Cao Đài, cao hơn Lễ Sanh, thấp hơn Giáo Sư.

²¹ Hạch sách gậy khó khăn.

²² Một loại giấy ghi tất cả tên họ của mọi người trong một gia đình. Ở Việt Nam giấy này rất quan trọng, khi đi làm giấy phải trải qua nhiều thủ tục rất khó khăn. Thường người ta phải đục lót tiền cho các quan chức để làm cho mau và không bị hạch sách khó dễ.

thức và khả năng đề hành đạo²³. Và thông thường, người ta sẽ nghĩ đến chuyện cải cách²⁴ bằng những biện pháp đại khái như là tìm cách tinh giản²⁵ các nghi lễ hoặc huấn luyện những chức việc²⁶ cho tốt hơn vv.... Riêng cá nhân tôi lại nhìn vấn đề ở một chiều kích²⁷ hoàn toàn khác. Đó là chúng ta, tín đồ Cao Đài, nhiều người vẫn chưa tiêu hoá nổi²⁸ phương châm²⁹ cơ bản nhất của Cao Đài.

Phương châm cơ bản

Vậy trước hết phải bàn xem phương châm đó là gì cái đã. Mọi tín đồ Cao Đài đều nằm lòng³⁰ phương châm này. Đó là câu:

TAM GIÁO QUI NGUYỄN
NGŨ CHI PHỤC NHỨT

Tuy nhiên, rất nhiều tín đồ vẫn chưa chắc đã hiểu cho tới nơi tới chốn. Trước hết, câu đối Hán Việt³¹ này tạm dịch thô³² ra như sau: Ba tôn giáo (Khổng, Lão, Phật) quay về nguồn gốc. Năm chi nhánh (Nhơn Đạo, Thần Đạo, Thánh Đạo, Tiên Đạo, Phật Đạo) quay trở lại lúc ban đầu.

Thế nhưng hiểu đến đây mà nghĩ là đã xong thì cũng vẫn chưa ổn. Hai câu này chịu ảnh hưởng văn hoá Trung Hoa cổ, nên chỉ có

²³ Thực hiện các nhiệm vụ của một tu sĩ Cao Đài.

²⁴ Sửa đổi cho tốt hơn.

²⁵ Bỏ bớt những điều rườm rà phức tạp không cần thiết.

²⁶ Những tu sĩ Cao Đài có phẩm vị thấp ở làng hoặc xã gồm Chánh Trị Sự, Phó Trị Sự và Thông Sự.

²⁷ Phương diện, khía cạnh.

²⁸ Chưa hiểu hết.

²⁹ Hướng dẫn để thực hiện một điều gì đó cho tốt.

³⁰ Biết và nhớ rất rõ ràng.

³¹ Loại chữ viết cổ của người Việt. Viết theo chữ Tàu, nhưng phát âm theo người Việt.

³² Dịch nghĩa đen, dịch tạm chưa tính tới các yếu tố ngôn ngữ và văn hoá.

động từ³³ và bổ túc từ³⁴ mà không có chủ ngữ³⁵. Vậy nếu phân tích theo ngữ pháp ngày nay thì chủ ngữ là ai? Ba giáo và năm chi không thể tự động quay trở lại nguồn cội. Vậy ai đưa ba tôn giáo quay về nguồn gốc? Ai đưa năm chi nhánh trở lại lúc ban đầu?

Có thể nói rằng đó là Đức Chí Tôn Thượng Đế bởi vì người phàm³⁶ làm sao có đủ khả năng để làm việc đó. Hai câu này chỉ là thông báo của Đức Ngài để người phàm biết mà lo tu sửa tính tình cho hiền lương. Nhưng như vậy thì chưa ổn, vì bằng quyền năng tối thượng³⁷, Đức Chí Tôn Thượng Đế có thể thực hiện điều này mà không cần phải thông báo cho ai cả.

Thêm nữa, nếu xét đến việc Đức Ngài xưng danh là Cao Đài Giáo Đạo Nam Phương, nghĩa là Vua Trời dạy đạo ở Việt Nam, thì rõ ràng đây chính là lời dạy của Ngài dành cho loài người. Vì thế ta phải hiểu rằng câu này có giọng của một lời kêu gọi hay là mệnh lệnh hơn là thông báo. Suy ra người phải thực hiện việc đưa ba tôn giáo và năm chi quay về nguồn cội chính là loài người chúng ta đây. Vậy câu đối đó phải dịch là *“Loài người hãy đưa ba tôn giáo quay về nguồn gốc. Loài người hãy đưa năm chi nhánh trở lại lúc ban đầu.”*

Đến đây cũng vẫn chưa xong! Tại sao trong hai câu trên, Đạo Phật lúc thì gọi là Giáo, lúc thì gọi là Chi (nhỏ hơn Giáo)? Và tại sao lại là ba giáo và năm chi?

Bây giờ là lúc cần chút kiến thức về cổ văn³⁸ và Lão học³⁹ để mở cái gút⁴⁰ này đây. Hai câu này thuộc thể loại câu đối mà người Trung Hoa xưa rất thích. Họ viết hai câu đối với nhau, hoặc đối ý

³³ Từ chỉ hành động.

³⁴ Từ làm rõ nghĩa của câu.

³⁵ Từ chỉ người nào (làm điều gì). Ví dụ: Tôi mua bánh. Tôi (chủ ngữ), mua (động từ), bánh (bổ túc từ).

³⁶ Người bình thường, không phải là Thần, Thánh, Tiên hay Phật.

³⁷ Sức mạnh không gì vượt qua nổi.

³⁸ Văn chương thời xưa.

³⁹ Nghiên cứu về Đạo Lão (Taoism).

⁴⁰ Điều rắc rối, khó hiểu.

hoặc đối từ ngữ, thậm chí đối chan chát từng từ một. Có người xem đây là một cách chơi chữ (wordplay) thú vị, nhưng như thế thì mới hiểu người xưa có phân nửa.

Đối không đơn giản là chỉ có trái nghĩa nhau, mà khi thì dùng từ trái nghĩa, khi thì dùng từ bổ sung nhau, khi thì dùng từ song hành, khi thì đối xứng vv...theo nguyên tắc Lương Nghi sanh Tứ Tượng. Ví dụ tam giáo và ngũ chi là hai cụm từ đối nhau, hay chính xác hơn là bổ sung nhau. Câu đối chính là cách người xưa mô phỏng⁴¹ triết lý nhị nguyên⁴² trong văn chương. Nhị nguyên của Đông Phương là Lương Nghi và mối liên quan của hai thành tố này cực kỳ phức tạp, chứ không phải đơn giản là chỉ đối lập nhau mà thôi. Do đó người đọc cần một sự tổng hợp tinh tế để hiểu ý nghĩa của một câu đối cho toàn diện, không manh mún tách rời. Không thể tách riêng một câu ra, phân tích kỹ rồi gọi là hiểu.

Tại sao lại là “ba” và “năm” mà không là những số khác? Trong văn hoá Trung Hoa cổ, có những con số thiêng nhất định mà đến giờ này không còn ai biết ý nghĩa đích thực của nó một cách chính xác. Chính vì vậy mà luôn luôn có tranh cãi về ý nghĩa các con số này. Tôi đã từng chứng kiến hai người cãi nhau về năm cây nhang trên bát hương. Một người nói rằng đó là “ngũ khí” trong khi người kia cho là “ngũ phần hương”. Cuộc tranh cãi xem ra không có hồi kết và nếu kiến thức của họ giàu hơn, có lẽ sẽ còn “ngũ uẩn”, “ngũ vị tân”, “ngũ hành” vv và vv.... Ngày xưa, có lẽ Đức Hộ Pháp cũng đã biết điều này, nên Đức Ngài đã phát biểu: *“Ai nghĩ sao cũng được, nhưng đối với Bản Đạo thì đó là ngũ khí.”* Quyền năng của Hộ Pháp đã đặt dấu chấm hết cho cuộc tranh cãi lê thê này.

Trở lại vấn đề, vậy điều quan trọng không phải là tại sao phải “ba” và “năm” mà là hai số này được phối hợp trong câu đối để chỉ điều gì. Theo tôi thì hai số này không phải là một đại lượng số học, nghĩa là không phải ba đơn vị và năm đơn vị theo kiểu ba cộng với năm là tám, mà ẩn dụ một số lượng không giới hạn. Bởi

⁴¹ Bất chước.

⁴² Triết lý cho rằng mọi thứ đều do hai yếu tố cơ bản tạo thành: Âm và Dương (Yin Yang).

vì hai danh từ đi ngay phía sau là “giáo” và “chi” cùng chỉ tôn giáo mà mỗi tôn giáo đều xuất phát từ một hệ thống triết lý đặc thù. Hiện nay trên thế giới không phải chỉ có ba hay năm hệ thống triết lý mà thôi, mà có vô số hệ thống triết lý. Đức Chí Tôn lại dạy rằng mở đạo Cao Đài để độ tận vạn linh⁴³, nghĩa là dạy đạo cho cả loài người (lẫn tất cả những cái gì có sự sống). Suy ra, tam giáo và ngũ chi là tượng trưng cho toàn bộ hệ thống tư tưởng của loài người.

Do vậy, ý nghĩa tổng hợp cuối cùng của câu đối trên phải là: *“Loài người hãy xem mọi hệ thống tư tưởng⁴⁴ trên trái đất này là có chung nguồn gốc.”* Đến đây có lẽ câu đối này dễ hiểu hơn cho thế hệ đương đại⁴⁵ rồi đấy. Nhưng vẫn còn một vấn đề cần bàn luận thêm. Đó là nếu đây là một phương châm, tức là hướng dẫn cho loài người tu học, thì chúng ta phải thực hiện thế nào?

Hành

Thực tế

Con người được sinh ra là những cá thể⁴⁶ độc đáo. Chúng ta có nét mặt khác nhau, dấu vân tay khác nhau, DNA⁴⁷ khác nhau, tính tình khác nhau, suy nghĩ khác nhau, cuộc sống khác nhau. Sự khác biệt này giúp xã hội loài người tồn tại và phát triển. Cứ thử tưởng tượng nếu toàn thể loài người đều giống hệt nhau thì chuyện gì sẽ xảy ra! Nhưng sự khác biệt này, nhất là khác biệt về mặt tư tưởng cũng khiến chúng ta khôn khổ.

Ở mức độ cá nhân, sự việc có thể là bất đồng ý kiến như các vị chức việc trong hai ví dụ ở đầu bài viết. Ở mức độ đoàn thể, người

⁴³ Vạn - vô số, linh - sinh vật.

⁴⁴ Dĩ nhiên những hệ thống tư tưởng nào xúi giục con người hận thù là không kể đến. Tôi phải thêm như vậy để cho những vị ở bậc trung thừa trở xuống không bị “sốc”!

⁴⁵ Hiện thời.

⁴⁶ Từng người riêng biệt.

⁴⁷ Mã di truyền.

ta lập thành từng nhóm nhỏ tách ra khỏi đoàn thể gốc ví dụ như các chi phái, tông phái của các tôn giáo. Rồi đến mức độ thế giới, các nước luôn phải đề phòng lẫn nhau vì khác biệt ý thức hệ⁴⁸ hoặc khác chánh thể⁴⁹. Và hiện nay sự khác biệt đã lớn đến mức phân chia thế giới thành manh mún trong tất cả mọi mặt, kinh tế, chính trị, ý thức hệ, chủng tộc vv... Kinh tế thì có kinh tế tự do⁵⁰ đối đầu kinh tế tập trung⁵¹; chính trị thì có dân chủ nghịch với độc tài; ý thức hệ thì xã hội chủ nghĩa thì phải tiêu diệt tư bản chủ nghĩa ...

Chỉ cần một mối lửa nhỏ thôi là các quốc gia sẽ lao vào xâu xé nhau bằng mọi loại vũ khí. Phải chăng đó chính là Long Hoa Hội⁵²?

Đề cứu vớt loài người lần này, Đức Chí Tôn Thượng Đế đã mở đạo Cao Đài và dạy loài người hãy xem tất cả mọi ý tưởng đó đều có chung một nguồn gốc như đã bàn ở phần trước. Vậy giờ vấn đề là chúng ta phải làm gì?

Thông thường, có hai cách trả lời câu hỏi này.

- Một, mình lo tu, đọc kinh, cúng kiếng⁵³ đi. Để Đức Chí Tôn xoay chuyển, cá nhân mình làm không nổi đâu!
- Hai, thánh ngôn dạy rằng “*Thâu các đạo hữu hình⁵⁴ làm một.*” Do đó, triết lý Cao Đài là cao nhất, là bao trùm các tôn giáo khác. Mình phải đi thu phục các tôn giáo khác mới gọi là tu.

Cả hai cách trả lời này đều không ổn. Cách thứ nhất là bất cập⁵⁵, không thích hợp chủ trương “Trời Người hiệp một” hay “Vạn linh hiệp nhất linh” của đạo Cao Đài vì Người không chịu làm gì cả

⁴⁸ Hệ thống tư tưởng của một đoàn thể, thí dụ Tư Bản, Cộng Sản vv...

⁴⁹ Cách tổ chức bộ máy trị dân của một nước, thí dụ Dân Chủ, Quân Chủ, Độc Tài vv...

⁵⁰ Mọi người tự do buôn bán kiếm lời.

⁵¹ Chính phủ quyết định được buôn bán thứ gì và giá cả ra sao.

⁵² Ngày mà mọi người sẽ được đánh giá là có đủ đạo đức hay không. Đạo Thiên Chúa gọi là Ngày Phán Xét (Judgement Day).

⁵³ Thực hiện nghi lễ tôn giáo.

⁵⁴ Các tôn giáo ở thế gian.

⁵⁵ Quá nhẹ, quá hời hợt, không đủ lực cho một yêu cầu nào đó.

mà cứ chờ Trời. Cách thứ hai là thái quá⁵⁶, có mang hơi hướng Hốt Tất Liệt⁵⁷, không hợp với chủ nghĩa dung hợp⁵⁸ của Cao Đài.

Thế pháp vận hành

Vậy thì thử xét một cách làm trung dung⁵⁹ hơn, thực tế hơn xem sao. Xét cho kỹ thì phương châm *“Loài người hãy xem mọi hệ thống tư tưởng trên trái đất này là có chung nguồn gốc.”* ở mức độ cá nhân cũng rất thực tế. Mỗi ngày ta gặp gỡ rất nhiều người và những giao tiếp này nhiều khi đưa đến những va chạm gây phiền phức không ít.

Ví dụ như mình thích coi phim tình cảm Hàn Quốc trong khi thằng con lớn thì thích coi phim hành động của Mỹ mà nhà lại chỉ có một ti vi. Sếp mình thích nịnh bợ trong khi mình chỉ thích nói thẳng, nói thật. Bọn thanh niên thì mở nhạc âm ỉ nhưng mình lại thích yên tĩnh trầm tư⁶⁰. Tất cả những khác biệt về tư tưởng khởi đầu đơn giản là vậy đó. Vậy hàng ngày chúng ta có rất nhiều cơ hội để *“xem mọi hệ thống tư tưởng trên trái đất này là có chung nguồn gốc”* rồi đấy. Hãy làm sao để tránh được bức tức, tránh được xung đột trong những tình huống đó đi. Đó chính là “tu” theo Cao Đài, đâu cần gì chuyện khuynh đảo⁶¹ đất trời nào nữa!

Nếu khinh suất⁶² ta có thể nhanh nhẩu nói rằng: *“Tuởng gì lớn lao chứ vậy thì ...chuyện nhỏ”*. Nhưng nếu ta thực sự chịu suy nghĩ thêm một chút xíu nữa thôi thì sẽ thấy vấn đề này không nhỏ chút nào.

Đây nhé, sở dĩ Đức Chí Tôn Thượng Đế dạy chúng ta hãy *“xem mọi hệ thống tư tưởng trên trái đất này là có chung nguồn gốc”* là

⁵⁶ Quá mạnh, quá khích, vượt lên trên mọi yêu cầu thậm chí đưa đến hậu quả nguy hiểm.

⁵⁷ Vua Mông Cổ, đã dùng sức mạnh đánh bại tất cả các nước nhỏ để trở thành Hoàng Đế Trung Hoa vào năm 1279.

⁵⁸ Hoà hợp với tất cả mọi người.

⁵⁹ Nằm giữa hai thái cực, không quá mạnh cũng không quá yếu.

⁶⁰ Suy nghĩ.

⁶¹ Làm cho đảo lộn, sụp đổ.

⁶² Coi sự việc nào đó là thường, không quan trọng.

để chúng ta xoá bỏ mọi xung khắc. Nếu mọi xung khắc không còn nữa thì thế giới này sẽ an bình, không còn chiến tranh, mọi người thương yêu giúp đỡ nhau như anh em một nhà.

Rõ ràng trên thực tế từ xưa đến nay, từ cá nhân đến đoàn thể, xung khắc chưa hề bị xoá bỏ mà trái lại còn phát triển mạnh mẽ hơn bao giờ hết. Một người bình thường thôi, không cần chỉ số IQ⁶³ hay bằng cấp cao ngất ngưỡng, cũng có thể thấy được điều này.

Mời đọc giả cùng tôi xem xét chỗ này: khi có khác biệt dẫn tới xung đột thì điều gì xảy ra? Sẽ có cãi vã, trầm trọng hơn nữa thì đánh nhau, cuối cùng bên yếu thế hơn phải chịu thua cuộc và phải nghe theo bên thắng cuộc. Nhưng trên thực tế sự khác biệt đó vẫn chưa mất đi. Cho đến một hôm nào đó, khi bên thắng cuộc yếu thế là lúc sự xung đột lại tái diễn và cái vòng lẩn quẩn sẽ tiếp tục đến vô định. Còn nếu ta nhin nhục và chấp nhận để người đối đầu thắng thì sao? Dù chịu thua để cho tình thế tạm dịu đi, nhưng trong thâm tâm sự khác biệt vẫn còn đó chờ thời “phục hận”. Vấn đề là khác biệt chỉ biến thể chứ không biến mất.

Không cần suy nghĩ cho xa xôi ta cũng thấy trên thế giới hiện nay, những xung đột khu vực thực sự vẫn âm ỉ⁶⁴ chờ lúc bùng phát dầu cho người ta ký kết không biết bao nhiêu là hiệp ước. Nếu cứ giải quyết như hiện nay thì một nền hoà bình thế giới sẽ mãi mãi là một cơn ảo mộng! Chỉ khi nào mọi người đều nhìn nhận tất cả những ý tưởng khác biệt đó là cùng một nguồn gốc thì mới có ánh lửa hy vọng loé lên ở cuối đường hầm.

Nhưng xin để vấn đề lớn lao đó lại cho một bài khác sau này. Bây giờ xin phép bàn ở mức độ cá nhân thôi. Chính ở mức độ này mà hành động ta vẫn gọi là “tu” sẽ có cơ hội đạt tới trạng thái mà người xưa vẫn gọi là “đắc đạo”⁶⁵.

Trước hết bản thân ta phải hết sức là tỉnh thức để nhận ra khi nào ta cần làm theo phương châm này. Giữ đầu óc cho tỉnh thức là vô cùng quan trọng bởi vì phần lớn việc chúng ta làm hàng ngày là

⁶³ Chỉ số thông minh. Người ta được cho làm một bài kiểm tra. Kết quả bài kiểm tra này càng cao thì người làm càng thông minh.

⁶⁴ Âm thầm phát triển, không lộ ra cho biết.

⁶⁵ Đắc pháp, giác ngộ, đạt được trí huệ, hiệp một với ĐCT, vv...

theo thói quen ví dụ như lái xe, đánh máy, nấu cơm, giặt đồ... Những hoạt động này không cần phải suy nghĩ sâu xa gì cả. Do đó khi va chạm với một điều trái ý thì, theo thói quen, ta dùng sức mạnh vật chất hay tinh thần để vượt qua. Giống như khi lái xe, thấy một cái ổ gà thì ta xoay tay lái để tránh, đâu cần suy nghĩ gì. Vì làm theo thói quen, không suy nghĩ nên đôi khi để vượt qua được khó khăn, ta phạm phải sai lầm. Và quan trọng là chỉ khi mình đã sai lầm rồi thì mới biết.

Xin quay trở lại ví dụ của hai vị chức việc ở đầu bài viết. Hai vị được cử đến hành lễ đám tang cháu tôi vì trái ý nhau nên cãi vã nổ ra mà có lẽ cả hai đều không nhận ra. Chuyện lớn dần vì những thứ như “phẩm vị”, “lý lẽ”, “trình độ” cộng thêm vào lòng tự ái của hai người cuối cùng là dẫn đến giận dỗi, quên mất việc chính là họ đang đi... cứu giúp người.

Hay như vị Chánh Trị Sự trong thí dụ thứ hai. Khi thấy bàn thờ nhà tôi không ở chính giữa nhà, tức là trái với ý của ông ta, thì ông ta phản ứng rất mạnh theo thói quen là lấn áp ngay người đối diện bằng cách “chụp mũ”⁶⁶, gọi gia đình tôi là “theo tà đạo” ngay lập tức mặc cho trong gia đình đang đau buồn. Tôi xin tạm thời chưa bàn đến cái nguyên tắc “*chính giữa mới là chính đạo*” của ông ta là đúng hay không! Lẽ ra ông ta, một chức việc Cao Đài, phải nhớ nhiệm vụ của mình là làm giảm bớt sự đau buồn đó. Nếu ông bình tĩnh và nhớ phương châm tam giáo ngũ chi, hẳn là ông sẽ nhẹ nhàng hơn và tìm cách dung hoà sự khác biệt ý tưởng này để đi vào việc chính quan trọng đó là “cầu an” cho bà cụ. Vậy việc di dời bàn thờ rồi làm lễ An Vị rất phức tạp kia sẽ tránh được mà tình thương đồng đạo và uy tín đạo Cao Đài lại tăng lên.

Bí pháp vận hành

Ngoài ra, còn một yếu tố nữa cũng rất quan trọng. Đó là phương châm tam giáo ngũ chi này cũng giúp bí pháp Cao Đài vận hành nữa.

⁶⁶ Gọi ai đó bằng một cái tên xấu mà không có bằng chứng hay lý lẽ thích hợp nào.

Phần lớn tín đồ Cao Đài ngày nay đều nghĩ rằng phổ độ⁶⁷ và tu chơn⁶⁸ là hai lãnh vực khác nhau. Có người cho là tu chơn...cao cấp, thượng thừa hơn phổ độ. Có người cho rằng chỉ cần phổ độ thôi là có thể đạt đạo rồi.⁶⁹ Có người nói chi phái này phổ độ, chi phái kia tịnh luyện vv...

Nếu có đọc kỹ⁷⁰ những bài thuyết đạo của Đức Hộ Pháp thì sẽ hiểu được những quan điểm đó là chưa đầy đủ. Trong lãnh vực này Đức Ngài dạy chúng ta ba nguyên tắc quan trọng.

1. Thứ nhất, đạo Cao Đài có cả thể pháp (phổ độ) và bí pháp (tu chơn)⁷¹.
2. Thứ hai, thể pháp và bí pháp không thể tách rời ra thành hai thực thể riêng biệt mà song hành⁷² bổ sung nhau trong một thể duy nhất vẹn toàn.
3. Thứ ba, thể pháp là những điều có thể biết thấy được bằng giác quan⁷³ còn bí pháp thì không.⁷⁴

Hai nguyên tắc đầu tiên đưa đến hệ quả là chúng ta phải hiểu thể pháp và bí pháp giống như cách chúng ta hiểu hai câu đối ở đầu bài, nghĩa là phổ độ và tu chơn không thể tách rời nhau, đối chọi

⁶⁷ Truyền đạo.

⁶⁸ Vào nhà tịnh để luyện đạo. Có người gọi đây là “thiền Cao Đài”. Gọi như vậy là không thích hợp vì thiếu nghiên cứu đến nơi đến chốn. Thiền (Phật Giáo) và tịnh luyện (Cao Đài) rất khác nhau. Xin đọc thêm Thiền Và Tịnh Luyện của Từ Chơn tại địa chỉ <https://sites.google.com/site/caodaismmeditation/thin-va-tinh-luyn>

⁶⁹ Người ta hay trích dẫn thánh ngôn và Đức Hộ Pháp để chứng minh điều này, nhưng họ không trích hết bài giảng để thấy được tinh hướng cội nguồn. Chỉ “trích cú” như thế e là không thấy hết vấn đề. Bởi vì nếu nói không cần tịnh luyện, thì Đức Hộ Pháp cất Trí Huệ Cung rồi chính Đức Ngài nhập tịnh ở đó để làm gì? Còn nữa, Tân luật có ghi luật nhà tịnh để làm gì? Tác giả khẩn thiết đề nghị mọi người hãy đọc thật nhiều thánh ngôn và hãy suy nghĩ cẩn thận, chớ vội tin ngay một thông tin nào khi chưa nghiên cứu kỹ.

⁷⁰ Xin nhấn mạnh chỗ này. Nghĩa là đọc có suy luận logic hẩn hoi, không phải đọc cho biết hay đọc cho vui. Nhiều khi đọc hết một kiếp cũng chưa chắc hiểu đúng nữa!

⁷¹ Thể pháp và bí pháp là hai từ đa nghĩa (polysemy) vì thế cần cẩn thận khi dùng kéo nhầm lẫn. Mời đọc thêm ở đây <https://www.daotam.info/booksv/thephapvabiphap/thephapvabiphap.htm>

⁷² Đi chung với nhau.

⁷³ Nghe, thấy, ngửi, nếm, sờ.

⁷⁴ Một sai lầm phổ biến là người ta gọi phép tắm thánh, cất dây oan nghiệt.. là bí pháp. Thực ra phải gọi đó là bí tích (sacrament). Những nghi lễ này vẫn thuộc lãnh vực thể pháp vì chúng ta vẫn còn nhìn thấy được bằng mắt thường.

triệt hạ nhau như nước với lửa, mà song hành bổ sung nhau trong một thể duy nhất.

Theo nguyên tắc ba, chúng ta sẽ suy ra được rằng cách hành đạo, các nghi tiết đều là thể pháp vì bí pháp chúng ta chỉ biết là có chứ không thể “nhìn thấy”. Suy ra những nghi tiết chúng ta làm ở thánh thất như lễ bái và đọc kinh và ở thánh tịnh⁷⁵ như ngồi tịnh đều là thể pháp. Bí pháp sẽ song hành nhưng nằm ngoài cảm nhận của giác quan con người.

Thật sự thì những thể pháp mà chúng ta thực hiện ở thánh thất hay ở nhà tịnh đều có bí pháp vận hành bên trong. Chỉ khác nhau chỗ ở nhà tịnh thì người tu học tập trung cao độ hơn và có hạn kỳ nhất định⁷⁶ còn cúng lạy đọc kinh thì phải thực hành trọn đời.

Suy cho cùng, trong lúc chúng ta tụng kinh ở thánh thất hay ngồi kiết già⁷⁷ ở tịnh thất, mục đích chính vẫn là “tịnh tâm”⁷⁸. Quý vị nào đã thử việc này sẽ thấy là chuyện tập trung, đạt được trạng thái tịnh tâm là cực kỳ khó. Người xưa gọi đó là “tâm viên ý mã”, tức là suy nghĩ của mình nó chạy rong lung tung giống như con khỉ hay con ngựa vậy.

Ngày xưa, các vị Tổ Sư Thiên Tông⁷⁹ Trung Hoa giao cho các đệ tử một “công án”⁸⁰. Đệ tử nào tìm được câu trả lời sẽ được thầy “ấn chứng”⁸¹ đắc đạo. Vậy từ đây suy ra phải là thầy, là đạo sư, tức là người đã đắc đạo rồi mới có thể đưa ra công án cho học trò suy nghĩ. Đạo sư đắc đạo mới nhìn thấy đệ tử còn thiếu điều gì để ra công án cho thích hợp. Ngày nay, người chưa đắc đạo như chúng ta thì không thể biết ai xứng đáng là “thầy” đâu. Chính vì thế mà

⁷⁵ Nhà tịnh.

⁷⁶ Bát Nương Nữ Phật dạy rằng mỗi đợt ngồi tịnh là 100 ngày. Trong thời gian này mọi liên hệ với xã hội bên ngoài là bị cắt đứt.

⁷⁷ Padmasana. Ngồi xếp bằng theo tư thế hoa sen, nghĩa là bàn chân đặt lên đùi bên kia.

⁷⁸ Tịnh - trong sạch, không lẫn nhiều thứ linh tinh, tạp nhạp. Tâm - ý tưởng, suy nghĩ, phần ý thức của con người. Nghĩa là mình phải suy nghĩ tập trung vào một vấn đề nào đó, đừng để cho những ý nghĩ nhỏ nhặt, vụn vặt khác xen vào.

⁷⁹ Một nhánh của Phật Giáo, chủ trương yên lặng suy nghĩ để tìm ra chân lý.

⁸⁰ Một đề tài hoặc một câu hỏi để tập trung suy nghĩ.

⁸¹ Xác nhận là đắc đạo.

các đấng thiêng liêng mới dạy chúng ta là các tôn giáo khác đã “thất kỳ truyền”⁸².

Vậy tin đồ Cao Đài chúng ta có “thầy” không? Và “thầy” có cho công án không? Có chứ. Thầy của chúng ta là Đức Chí Tôn Thượng Đế, không phải người phàm và Đức Ngài sẽ ban công án cho từng cá nhân để được đặc đạo miễn là cá nhân đó làm đúng thể pháp. Hay nói theo Đức Hộ Pháp thì làm đúng thể pháp là bí pháp vận hành. Làm đúng thể pháp tức là tập trung được tư tưởng (dù đọc kinh hay ngồi tịnh cũng vậy), bí pháp vận hành là nhận được công án của Đức Chí Tôn Thượng Đế đó vậy. Xin nhớ rằng khi nhận được công án rồi, còn phải suy nghĩ vận dụng nữa mới tiến tới trạng thái đặc đạo.

Trở lại việc “tâm viên ý mã”, chúng ta đã biết khi muốn tịnh tâm thì chúng ta mới biết giòng tư tưởng của chúng ta rất khó kềm chế. Vừa suy nghĩ chuyện này được chút gì thì một suy nghĩ khác lại xen vào ngay và cứ thế hàng ngàn hàng vạn ý nghĩ thay nhau như một con xoáy nước. Mọi thứ xáo trộn tứ tung không theo ý muốn của mình. Khi nào mình tịnh tâm được, giống như xoáy nước đã lặng yên, mọi thứ tạp nhạp⁸³ biến mất thì đầu óc bấy giờ sẽ sáng suốt tốt đỉnh⁸⁴. Trong trạng thái đó mới có hy vọng hiểu được công án Đức Chí Tôn Thượng Đế ban cho để mà bước vào trạng thái đặc đạo. Mỗi cá nhân sẽ tùy theo căn quả⁸⁵, trình độ mà tự nghĩ ra cách để mình tịnh tâm được. Nhưng nếu kéo dài quá lâu mà không tìm ra được cách nào thì hãy thử áp dụng phương châm trên xem. Hãy xem mọi suy nghĩ là có chung một nguồn gốc đi, chứ đừng cắt ngang hay áp chế⁸⁶ một luồng tư tưởng⁸⁷ này bằng

⁸² Không còn truyền dạy đúng như lúc ban đầu nữa.

⁸³ Điều nhỏ nhặt không đáng suy nghĩ hoặc không cần thiết.

⁸⁴ Ở mức độ cao nhất. Trạng thái đó Phật Giáo gọi là A nậu đa la tam diệu tam bồ đề (anuttarā samyak sambodhi).

⁸⁵ Những điều mình đã làm ở kiếp trước sẽ để lại hậu quả tương ứng trong kiếp này. Nếu kiếp trước mình làm tốt bây giờ việc mình làm sẽ có kết quả tốt, nếu xấu thì kết quả xấu.

⁸⁶ Lấn áp điều gì đó cho mất đi.

⁸⁷ Một loạt suy nghĩ liên tục nhau.

một luồng tư tưởng khác. Đừng đối trị⁸⁸ mà hãy bắt chước tinh thần câu đối người xưa: hãy để mọi tư tưởng sinh ra bổ sung nhau, song song nhau và tiến đến một trạng thái mà Cao Đài vẫn gọi là “hiệp một”. Nơi đây mọi vấn đề trong vũ trụ này đều được giải quyết tận căn để.⁸⁹

Kết

Đến đây tôi xin mượn một biểu tượng thể pháp⁹⁰ để kết luận bài viết này. Mọi tín đồ Cao Đài đều biết tại một đàn cúng⁹¹ thì chức sắc Hiệp Thiên Đài⁹² đi vào Toà Thánh trước chức sắc Cửu Trùng Đài⁹³. Ấn dụ⁹⁴ này không đơn giản là chức sắc bên Hiệp Thiên Đài quan trọng hơn Cửu Trùng Đài hoặc ngược lại đâu! Hiệp Thiên Đài tượng trưng phần KHÍ tức là tư tưởng còn Cửu Trùng Đài tượng trưng phần TINH hay cơ thể. Đi vào Toà Thánh là đi vào Bạch Ngọc Kinh⁹⁵ tại thế tức là đi vào nơi điều hành vũ trụ của Đức Chí Tôn Thượng Đế. Muốn vào Bạch Ngọc Kinh phải dùng tinh thần chứ không dùng vật chất, dùng tư tưởng chứ không dùng thể xác, dùng nội tâm chứ không dùng ngoại hình, phải suy biện⁹⁶ chứ không nhắm mắt tin bừa. Suy biện cho đúng rồi mới làm cho tới nơi. Có lẽ đó cũng là nguyên tắc cho mọi thể pháp khác trong Cao Đài Giáo đó vậy.

⁸⁸ Cắt bỏ, phá huỷ, tiêu diệt, làm cho mất đi điều gì mình không thích.

⁸⁹ Tận gốc.

⁹⁰ Một hình tượng hàm chứa một ý nghĩa gì đó.

⁹¹ Một buổi lễ Cao Đài.

⁹² Một cơ quan của Hội Thánh chuyên về Luật Cao Đài và Thông Công.

⁹³ Một cơ quan của Hội Thánh chuyên về quản lý hành chính.

⁹⁴ Ý chính ẩn đằng sau một từ ngữ.

⁹⁵ Kinh Đô của vũ trụ. Nơi Đức Chí Tôn cai trị vũ trụ của Ngài.

⁹⁶ Suy luận.